

Ratni zloč inci

u političkom
životu :

**Uzajamna podrška osuđenih ratnih
zločinaca i političkih elita u Srbiji**

Uvod

Godina za nama prošla je u znaku vraćanja osuđenih ratnih zločinaca u javni život na velika vrata. Posle velikih državnih dočeka ratnih zločinaca nakon povratka sa odsluženja kazne za najteža zlodela po međunarodnom krivičnom pravu, ove godine svedočimo nastavku njihove promocije na političkoj i javnoj sceni Srbije.

Ratni zločinci su česti gosti kako zabavnih, tako i političkih emisija, gde dele svoja politička mišljenja i raspravljaju o političkim dešavanjima u Srbiji i regionu. Počinjene zločine i politiku koja je do istih dovela spominju samo u kontekstu negiranja i pravdanja, dok žrtve koje su za sobom ostavili ponovo ostaju na margini.

Sve ovo se dešava uprkos činjenici da su organizacije za ljudska prava kontinuirano upozoravale da će ovakav pristup prema ratnim zločincima dovesti do njihove potpune moralne i političke inkluzije u javni život, sa premisom da su oni heroji koji su branili državu i naglašavale da je neophodno da dođe do političke i moralne osude i ograničavanja njihovog javnog delovanja.

Predstavnici vlasti u Srbiji najčešće koriste argument da su oni slobodni ljudi, kako bi opravdali njihovo javno delovanje. Kao slobodnim ljudima ova država im je obezbedila bezbedan povratak u zemlju, dodelila im penzije i omogućila im normalan život u Srbiji. Stoga možemo zaključiti da se njihova građanska prava poštuju što često nije slučaj sa osuđenim lica za manja krivična dela, a koja su odslužila svoju kaznu. Ali argument "slobodan čovek" je potpuno irelevantan kada govorimo o odgovornosti za počinjene zločine i javnu promociju politike koja je do tih zločina dovela. Iako su odslužili kaznu, njihova odgovornost i dalje postoji. Ovde je važno naglasiti da osuđeni ratni zločinci ne koriste javni prostor da bi promovisali pacifizam ili govorili o hortikulturi. Oni ga koriste kako bi nastavili kontinuitet politike devedesetih godina, glorifikovali zločine koji su posledica te politike i relativizovali žrtve tih istih zločina.

Pred vama se nalazi izveštaj koji na sistematičan način prezentuje kako država kontinuirano staje u odbranu i daje podršku osuđenim ratnim zločincima. Fokus istraživanja je na analizi različitih oblika političke podrške i afirmacije usmerene prema četvorici najaktivnijih ratnih zločinaca u javnom prostoru - Vladimiru Lazareviću, Nikoli Šainoviću, Momčilu Krajišniku i Veselinu Šljivančaninu. Izveštaj obuhvata period od njihovog povratka na slobodu do decembra 2017. godine.

Retrospektiva

- od svečanih dočeka do javnih funkcija

Način na koji su osuđeni ratni zločinci tretirani u javnom prostoru od strane većine političara na vlasti i dela opozicije, ali i većine medija, pokazuje ne samo kontinuitet u neodricanju od ratne politike devedesetih već i potvrdu da se politika zločina danas slavi u Srbiji.

Po odsluženju zatvorskih kazni priređivani su im svečani dočeci, neki su postali visoki funkcioneri vladajućih stranaka dok se neki pripremaju za karijere predavača na Vojnoj akademiji. Haški osuđenici su česti gosti mnogih televizijskih emisija gde se predstavljaju kao stručnjaci za ratne taktike, a da se istovremeno zanemaruju pravosnažne presude koje se tiču njihovih uloga u ratu. Podrška koju oni dobijaju od institucija, potpomognuta medijskim promovisanjem, ima za primaran cilj potpunu normalizaciju njihovog gotovo svakodnevnog medijskog prisustva (najčešće bez prethodne napomene koja bi se odnosila na njihove uloge u ratu i pravosnažne presude koje se na njih odnose), ali konačni cilj je potpuna negacija uloge i odgovornosti države Srbije za masovna kršenja ljudskih prava počinjena u ratovima devedesetih.

Vladimir Lazarević

General Vladimir Lazarević, bivši komandant Prištinskog korpusa i Treće armije Vojske Jugoslavije, pravosnažno je osuđen na 14 godina zatvora po komandnoj odgovornosti za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti počinjene u ratu na Kosovu. Po odsluženju kazne priređen mu je svečani doček. On je iz [Haga u Srbiju doputovao 3. decembra 2015. godine](#) avionom Vlade Srbije u pratnji ministra odbrane, Bratislava Gašića, i ministra pravde, Nikole Selakovića, koji su po njega otišli u Hag. Na aerodromu su ga sačekali ministar rada, zapošljavanja, boračkih i socijalnih pitanja, Aleksandar Vulin, načelnik Generalštaba, Ljubiša Diković, vladika Raško-prizrenski Teodosije, predstavnici grada Niša i udruženja veterana ratova u bivšoj Jugoslaviji.

U hvalospevima na račun generala Lazarevića se posebno istakao ministar pravde Nikola Selaković (trenutno vrši funkciju generalnog sekretara u kabinetu Predsednika Republike Srbije), koji je tom prilikom rekao da je imao ne samo dužnost “već i veliku čast da danas vrati našeg generala u našu Srbiju”, a takođe je generala nazvao uzorom mladih.

“Zahvaljući generalu danas su slobodni i Niš, Kraljevo, Valjevo i Kruševac, svi naši gradovi i sela”, rekao je Selaković.

Početkom oktobra 2017. godine u Domu Vojske u Nišu održan je susret starešina Treće armije pod nazivom “Da se ne zaboravi”. Susretu su prisustvovali ministar odbrane Aleksandar Vulin, generalni sekretar predsednika Republike Srbije Nikola Selaković, Vladika niški Arsenije, predstavnici Ministarstva odbrane i Vojske Srbije. Prilikom tog susreta ministar Vulin naglasio je da Srbija nikad nije izazivala ratove i da su general Lazarević i pripadnici Treće armije “najbolji među nama”.

Takođe je dodao:

“Nikada se više niko neće stideti ovih ljudi, jer ih se nikada nije postidela vojska kojoj su komandovali i nikada ih se nije postideo narod koji su branili i odbranili”

Nikola Selaković izjavio je da mu je zadovoljstvo što se nalazi među ljudima koji su pre 19 godina bili na zadatku na koji ih je poslala država i da je obaveza Srbije da ceni profesionalnost pripadnika tadašnje Vojske Jugoslavije tokom NATO agresije 1999. godine. Svoje izlaganje zaključio je opaskom:

“Na takav način pokazujemo i odnos prema vojsci uopšte i odnos prema državi, pokazujući odnos prema svakom pojedincu. To je, mogu uslovno reći, ne samo osnovni čin patriotizma, to je čin osnovne pristojnosti”

Desetak dana nakon ovog događaja, u medijima se pojavila vest da će generali i visoki oficiri Vojske Jugoslavije koji su komandovali u ratu na Kosovu 1998. i 1999. godine, a među kojima je i Vladimir Lazarević, biti dovedeni kao predavači na Vojnu akademiju. Ministar Vulin je povodom te najave rekao da je to pravilo uvedeno da bi “najistaknutije starešine iz ratova koji su za nama” dobile prostor da drže predavanja kadetima i oficirima. Dodao je da je to “na neki način ispravljanje nepravde koja im je naneta prethodnih godina”.

Predsednica Vlade Srbije, Ana Brnabić, upitana da prokomentariše mogućnost da Vladimir Lazarević bude predavač na Vojnoj akademiji, odgovorila je da ona ne može da se bavi tim pitanjem i da o odabiru predavača odlučuju Ministarstvo odbrane, Generalštab i Vojna akademija. Iako je delovalo da će potpuno zaobići ovu temu ipak je dodala:

.....
“Volela bih da znam, kada ljudi budu optuženi, osuđeni ili ne, ako budu osuđeni i izdrže kaznu, kroz tu kaznu valjda prođu društvenu rehabilitaciju, a nakon toga, kada budu pušteni, oni su valjda slobodni ljudi, da li su ti ljudi ravnopravni članovi našeg društva ili ne. Po kojim osnovama odlučujemo da li jesu ili nisu. Ako krenemo u individualne odluke da li da dodatno budu kažnjeni što ne smeju da se pojavljuju na javnim skupovima, gde ćemo stati”.
.....

Dana 26. oktobra, automobil u kom se nalazio general Lazarević snimljen je kako stiže ispred zgrade Vojne akademije. Lazarević je istog dana održao predavanje kadetima Vojne akademije i tom prilikom poručio:

.....
“Nikada se nisam krio, ni tokom NATO agresije, pa ni sada. A kad vidim od koga dolaze kritike zbog angažovanja bivših generala Vojske Jugoslavije, sve mi je jasno. Psi laju, vetar nosi...”
.....

Redakcija Insajdera je 18. oktobra postavila pitanje Ministarstvu odbrane o tome kada je Lazareviću upućen poziv da predaje, kome je predavao i šta je bila tema predavanja, a ovo je odgovor koji su dobili:

.....
“Poštovani, Ministarstvo odbrane smatra da bi sve istaknute starešine, učesnici ratova (građanskog rata, sukoba na KiM 1998. i NATO agresije 1999.) svoje znanje i iskustvo trebalo da prenesu akademcima. Vojna akademija će odlučiti ko će od starešina držati predavanja, a predlog će dati Ministarstvo odbrane i Generalštab Vojske Srbije. Starešine će biti predavači po pozivu i njihov angažman neće biti plaćen”.
.....

U međuvremenu je, posredstvom dnevnog lista “Večernje Novosti”, stigla informacija da je tema predavanja bila “Heroizam i čovečnost srpskih vojnika u odbrani od NATO agresije i u izvođenju protiv-terorističke operacije na KiM 1998-1999. godine”.

General Lazarević inače tvrdi da je ideju da bude predavač na Akademiji prvi put čuo od tadašnjih ministara Gašića i Selakovića odmah po sletanju iz Haga u Srbiju, a da je kasnije dobio poziv iz kabineta ministra Vulina tim povodom.

Nikola Šainović

Nakon odslužene dve trećine kazne, 12 od ukupno 18 godina, za zločine protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja tokom rata na Kosovu, Nikola Šainović, bivši potpredsednik Savezne Vlade SRJ, vratio se u Srbiju 26. avgusta 2015. godine.

"Neću držati junačke govore i neću reći da mirno spavam i da mi je čista savest jer neko ko je prošao rat ne može mirno da spava. A ja sam ga prošao. Nisam kriv, ali se osećam odgovornim", rekao je nekadašnji bliski saradnik predsednika SRJ Slobodana Miloševića, koga su na aerodromu pored porodice i prijatelja dočekali i funkcioneri Socijalističke partije Srbije Slavica Đukić Dejanović, kao i narodni poslanici ove partije Milutin Mrkonjić i Žarko Obradović.

U tom trenutku na funkciji direktorke klinike "Dr Laza Lazarević" u Beogradu, Slavica Đukić Dejanović povodom povratka Šainovića izjavila je sledeće:

"Onog momenta kada neko završi sa izdržavanjem kazne pripadaju mu sva ljudska prava pa i pravo na prijatelje iz perioda od pre nego što je počeo da služi kaznu... Kao neko ko je ocenjivao da je njegovo držanje sa dovoljno dostojanstva i pristojnosti imala sam ličnu potrebu da ga sačekam. Smatram da je bilo potrebno da mu dam podršku da se posveti sebi, svojoj porodici i da kažem da stojim uz njega, da je on za mene apsolutno neko ko ima pravo na sve ono na šta i ja kao njegova drugarica".

Šainović, koji je jedan od osnivača SPS-a, 4. septembra 2015. godine imenovan je za člana Glavnog odbora te partije. Obrazlažući ovaj potez, Dijana Vukomanović, u tom trenutku predsednica Izvršnog odbora SPS-a i narodna poslanica, napomenula je sledeće:

"Nikola Šainović je jedan od osnivača Socijalističke partije Srbije, znači tu nema nikakvog čuđenja. Svaki čovek koji ima političko iskustvo je dobar da učestvuje u razmatranjima aktuelne politike jer mi smo sami rekli da želimo da učimo na greškama iz prošlosti... Znači mi se ne odričemo naših ljudi na način na koji to rade neke druge političke stranke".

Beogradski mediji preneli su da je Ivica Dačić, predsednik SPS-a i ministar inostranih poslova tada poručio:

"Nikola, izdržali ste! Časno ste se odnosili prema Srbiji i svojoj stranci i junački se držali u Hagu. SPS smatra da vi niste krivi."

Sam Šainović svoj angažman u SPS-u objašnjava na sledeći način:

"Član sam Glavnog odbora SPS i čovek iz senke. Što sam uvek i bio".

Šainović se pojavio i na predavljanju knjige Nebojše Pavkovića “Miris baruta i smrti”, 18. oktobra 2015. godine u Hotelu “Moskva” u Beogradu. Inače, Nebojša Pavković je pravnosnažno osuđen na 22 godine zatvora zbog zločina nad kosovskim Albancima. Predavljanju knjige pored Šainovića, prisustvovali su Vojislav Šešelj, optuženi u žalbenom postupku pred Mehanizmom za međunarodne krivične sudove, kao i Božidar Delić, bivši komandant 549. Motorizovane brigade VJ koja je iza delovanja na Kosovu prema podacima Fonda za humanitarno pravo ostavila 2174 ubijenih civila.

Turneja ove knjige nastavila se u Kraljevu 20. novembra iste godine gde je takođe jedan od govornika bio Šainović. I na ovoj tribini bilo je reči o “borbenim dejstvima protiv šiptarskih terorista, kao i o zločinima koji su Šiptari vršili nad srpskim stanovništvom”.

Nakon raspisivanja republičkih parlamentarnih izbora za 23. april 2016. godine, Nikola Šainović se aktivno uključio u kampanju Socijalističke partije Srbije. On je u periodu od marta do samih izbora držao predavanja o Haškom tribunalu, NATO bombardovanju i Slobodanu Miloševiću, na otvorenim tribinama, ali i na sastancima sa lokalnim odborima SPS-a u različitim delovima Srbije.

Od dokumentovanih sastanaka i tribina tokom kampanje 2016. godine, Šainović prvo 25. marta posećuje opštinski odbor u Bačkoj Palanci i govori na tribini ovog odbora na temu “Srbija, pre i posle NATO bombardovanja”. Šainović na početku tribine naglašava: “Mi nismo strateški doneli nijednu lošu odluku jer se država morala štititi i odbraniti”. Posebno se osvrnuo na suočavanje sa ratnom prošlošću Srbije, priznajući da su se zločini nad albanskim civilima desili jer “ovo je Balkan”, ali sa druge strane nije govorio o svojoj krivici već o ličnoj odgovornosti (samo) zbog položaja koji je obavljao.

Šainović zatim u rodnom Boru, 3. aprila, drži tribinu “Srbija i NATO” gde je ponovio prethodne stavove, ali je i dodao o Miloševiću: “Sećamo ga se po državničkim stavovima, ali smo tužno obeležili 10 godina od njegove smrti.”

U sali beogradske opštine Vračar, 17. aprila, Šainović je predavao na tribini “Srbija i NATO” koju je organizovao odbor SPS Vračar. Zatim, 19. aprila gostuje u opštinskom odboru SPS-a u Obrenovcu i izjavljuje sledeće: “SPS je trebao čitavo vreme ovoj državi. Čuvajte SPS, trebaće vam. Treba nam optimizam koji uvek krasi levicu, uvereni da smo prošli tako teške korake i da možemo da donesemo bolju budućnost”. Već sledećeg dana, Šainović drži predavanje 20. aprila u Knjaževcu u Domu kulture na temu “Haški tribunal”. Na tribini je izjavio:

“Haški tribunal služi kao aparat koji treba da zapreti šefovima država i vlada da, ako ne poslušaj pretnju, sledi ti lična kazna. Zato Haški sud nije nikakav element pravde, već element važne strategije koju je koncipirala jedina svetska sila u momentu kada je bila dominantna na svetskoj pozornici.”

Tokom 21. i 22. aprila, obilazi sela Vasilj i Minićevo na teritoriji opštine Knjaževac, gde šalje poruke o neophodnosti kontinuiteta SPS-a kao važnog političkog faktora svih 25 godina postojanja koji je uvek gledao državne interese.

Tokom 2017. godine, Šainović nastavlja sa javnim angažmanom. Povodom godišnjice smrti Slobodana Miloševića, 11. marta 2017. godine on obilazi njegov grob u Požarevcu zajedno sa Aleksandrom Vulinom, u tom trenutku ministrom za rad i socijalna i boračka pitanja, kao i Milutinom Bojićem, bivšim ministrom zdravlja za vreme Miloševića i direktorom Kliničkog centra "Dr Dragiša Mišović".

"Njegova (Miloševićeva prim. aut) politika slobodne Srbije, Srbije koja je vodila računa o sebi, svom Ustavu, svojim zakonima, Srbije koja se borila za to da bude na Kosovu i Metohiji i Srbije koju mi danas želimo. Milošević nije vodio politiku sukoba sa svetom, već su mnoge zemlje u svetu vodile politiku sukoba sa Srbijom" - poručio je Vulin.

Šainović je rekao da je Milošević "velika istorijska ličnost iz teškog istorijskog vremena", a da je "Slobodanov otpor" pritisku i komadanju zemlje "istorijski kamen" Srbije. "Kada se sećamo Slobodana, sećamo se i svih boraca koji su položili život za ovu zemlju", izjavio je Šainović.

Prvo mesto nakon Miloševićevog groba za Šainovića je Kruševac, gde je, 5. maja, govorio na predstavljanju knjige Miloša Aleksića "Milošević: Paradigma slobode". Šainović je ranije takođe učestvovao na promocijama ove knjige u Vršcu (Narodni muzej, 10. decembar 2015. godine), kao i u Subotici 26. januara 2016. godine koje je organizovalo udruženje "Sloboda" u prostorijama "Otvorenog univerziteta".

Takođe, u sali opštine Vračar u Beogradu, Šainović 14. septembra ove godine govori na tribini "Slobodan Milošević - izazovi vremena" u organizaciji OO SPS Vračar. Pored Šainovića govornici na ovoj tribini bili su i Aleksandar Rastović, bivši ministar spoljnih poslova Živadin Jovanović i profesor Pravnog fakulteta Branko Rakić. U prvim redovima, gost na tribini bio je i Veselin Šljivančanin.

Na susretu starešina Treće armije za vreme NATO agresije „Da se ne zaboravi“ u Domu Vojske u Nišu, 7. oktobra 2017. godine, pored osuđenog ratnog zločinca Vladimira Lazarevića, bio je i Nikola Šainović u pratnji ministra odbrane Vulina i sekretara predsednika Republike Srbije Nikole Selakovića.

Početkom decembra meseca, Šainović, pored Predraga Markovića i Tome File, izabran je za člana predsedništva SPS-a. Funkcionerka Socijalističke partije Srbije (SPS) Slavica Đukić Dejanović izjavila je 4. decembra da je novi član Predsedništva SPS-a, Nikola Šainović, disciplinovano izdržao kaznu na koju ga je osudio Haški tribunal, posle čega je on građanin koji ima sva prava i da bi bila diskriminacija ne dozvoliti mu da se bavi politikom.

“On je jedan od vrsnih analitičara političkog života i on je čovek koji zaslužuje da se čuju njegova iskustva u metodama političkog života... Da li vi mislite da oni koji su osuđeni bilo gde imaju pravo na dostojanstven život i izražavanje političke volje. Ja mislim da imaju i da ne treba da budu građani drugog reda.”, rekla je Slavica Đukić Dejanović.

U intervjuu u listu Kurir od 10. decembra, Šainović je, između ostalog, pozdravio inicijativu da se Miloševiću podigne spomenik u Beogradu. Na pitanje da prokomentariše to da su se “neki pobunili i kritikovali ponovno političko angažovanje nakon povratka iz Haga”, Šainović odgovara:

“Hag je međunarodni sud. Sa svim svojim manama. On me je optužio, ja sam pred sud izašao. Branio sam se koliko god sam znao i umeo. Sud je odlučio svoje, nigde mi nije zabranjeno ljudsko pravo na resocijalizaciju, koja podrazumeva i političko delovanje. Niko nema selektivno pravo da zatvara usta bilo kome.”

Podsetimo, 23. januara 2014. godine, kada je Šainoviću izrečena drugostepena presuda od 18 godina zatvora za zločine na Kosovu, Ivica Dačić, u tom trenutku Predsednik Vlade Srbije, reagovao je sledećim rečima:

“Niko od nas ne može da bude zadovoljan presudama u Hagu. To nisu presude pojedincima, već se mogu gledati kao na presude državi.”

Momčilo Krajišnik

U aprilu 2016. godine, u organizaciji Samostalne demokratske stranke Srbije (koalicioni partner Srpske napredne stranke u Skupštini grada Beograda), u Domu omladine Beograda, održana je promocija knjige “Kako se radala Republika Srpska - zapisi iz haškog zatvora” Momčila Krajišnika (ratni predsednik Skupštine Republike Srpske, osuđen pred Haškim tribunalom na 20 godina zatvora zbog ratnih zločina u Bosni i Hercegovini). Nekoliko nevladinih organizacija upozoravalo je da je promocija ovakve knjige u javnoj ustanovi “normalizovanje” zločina i besramna uvreda za sve žrtve zločinačke politike”.

Primer ove promocije posebno je značajan upravo jer se radilo o Domu omladine Beograda čiji je osnivač grad Beograd. Kroz ovu promociju osuđeni ratni zločinci su na velika vrata vraćeni u javni prostor, a nasilje protiv onih koji se protive njihovoj glorifikaciji promovisano je u legitimno ponašanje.

Aktivistkinje pokreta Moja inicijativa, koje su uspele da uđu na promociju, mirno su prisustvovalе tribini do momenta kada je počeo da govori Krajišnik, a onda su počele da duvaju u pištaljke. Članovi Samostalnog DSS-a fizički su napali dve devojke, dok je deo članova pokušao da ih odbrani.

Nasilje prema aktivistkinjama koje su se usprotivile ovoj promociji nije naišlo na osudu državnih zvaničnika, a gradski sekretar za kulturu Vladan Vukosavljević (koji sada vrši funkciju ministra kulture) i direktor Doma

omladine su odgovornost za samu promociju prebacivali jedan na drugog nikada ne iskazavši jasan stav ni prema samom problemu glorifikacije ratnih zločinaca u javnoj ustanovi ni prema nasilju koje se na promociji dogodilo.

Početak 2017. godine, tadašnji predsednik Srbije, Tomislav Nikolić, sastao se sa Momčilom Krajišnikom u prostorijama Predsedništva. Sastanak se održao 11. januara, samo nekoliko dana nakon hapšenja Ramuša Haradinaja u Francuskoj prema poternici Vlade Srbije. Istog dana kada se sastaju Nikolić i Krajišnik, Aleksandar Vučić, predsednik Vlade Srbije, izjavljuje povodom slučaja Haradinaj i protesta na Kosovu da “Srbija ne štiti zločince, pa ne bi trebalo ni drugi”. U saopštenju posle susreta Nikolića i Krajišnika navodi se da su razgovarali o položaju i zaštiti ljudskih prava srpskog naroda u regionu, a Krajišnik je prilikom susreta Nikoliću uručio Oktobarsku spomenicu Republike Srpske 1991.

Današnji politički angažman Momčila Krajišnika ogleda se pre svega u odbrani “od stalne težnje da se Republika Srpska razvlasti ili nestane.” On je predsednik Asocijacije “Stvaraoci Republike Srpske”. U radu ove Asocijacije on se sreće sa mnogim političarima i crkvenim velikodostojnicima u regionu. Primera radi, na jednoj konferenciji u organizaciji ove Asocijacije bio je prisutan i Vladimir Božović u svojstvu izaslanika tadašnjeg predsednika Vlade Srbije Aleksandra Vučića. Takođe, Krajišnik je u jeku predsedničke kampanje Vojislava Šešelja u Srbiji, marta 2016. godine, prisustvovao sastanku Šešelja sa patrijarhom Srpske pravoslavne crkve Irinejem, gde su sva trojica razmenili mišljenja o, u tom trenutku, aktuelnoj situaciji u srpskom društvu.

Veselin Šljivančanin

Veselin Šljivančanin, bivši major JNA zadužen za bezbednost, osuđen je pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju na 10 godina zatvora zbog zločina nad hrvatskim zarobljenicima na poljoprivrednom dobru “Ovčara” kod Vukovara. Šljivančanin je tokom 2016. i 2017. godine bio čest gost na stranačkim tribinama vladajuće Srpske napredne stranke.

Tokom 2016. godine aktivno je učestvovao u kampanji za republičke parlamentarne izbore u Srbiji. Govorio je na tribinama pod nazivom “Srbija pobeđuje” u organizaciji Srpske napredne stranke. Na jednoj takvoj tribini u Opovu su pored funkcionera lokalne samouprave i Opštinskog Odbora Srpske napredne stranke bili prisutni i visoki funkcioneri te stranke iz Beograda i Pančeva. Pored pohvala na račun vladajuće stranke, on se na tribini osvrtao i na presude Haškog tribunala i naglašavao koliko mu je podrška Aleksandra Vučića bila dragocena.

U okviru iste kampanje, Veselin Šljivančanin bio je gost na tribini u Domu kulture u Sivcu (opština Kula).

“S velikim zadovoljstvom prihvatio sam poziv da dodem među vas i uvek ću doći, posebno što organizuju prijatelji, pripadnici Srpske napredne stranke, zato što sam im dužan, pošto su mnogi od njih bili moji čestiti vojnici, rezervni vojnici i sve ih znam. Mnogi su, među kojima i predsednik i vođa vaše stranke Aco Vučić i njegov brat Andrej, čestiti građani naše otadžbine Srbije”, izjavio je.

Mesni odbori Srpske napredne stranke u aprilu iste godine organizovali su tribine i u Bačkom Gračacu i Srpskom Miletiću na kojima je Šljivančanin pred okupljenim građanima i članovima stranke ponovo istakao svoju podršku Aleksandru Vučiću.

Takođe u aprilu, Šljivančanin je, promovišući svoju knjigu “Sine, budi čovek” preko tribina u organizaciji Srpske napredne stranke, posetio kulturne centre i sale gradskih opština u Velikoj Plani, Indiji i Smederevskoj Palanci.

Početkom 2017. godine, gradski odbor SNS Vršac je organizovao tribinu u Gradskom muzeju na kojoj je Šljivančanin bio specijalni gost. Razlog za svoj dolazak na tribinu sam Šljivančanin objasnio je ovako:

“Ja večeras nisam došao ovde ni kao političar, ni kao neko ko će Vam obećavati bilo šta. Ovde sam da Vam kažem istinu. Ovde sam i zbog čestitih i dragih ljudi iz Srpske napredne stranke, od kojih su mnogi bili moji vojnici, i koje ja podržavam, posebno Aleksandra Vučića”.

Iako se, kao što se iz navedenih primera može videti, Šljivančanin već neko vreme pojavljivao na tribinama i stranačkim okupljanjima SNS-a, šira javnost o tome postaje bolje upoznata nakon tribine u Domu kulture u Beški, 17. januara 2017. Već kada je tribina najavljena usledila su saopštenja nevladinih organizacija i zahtevi za otkazivanje. Organizatori tribine nisu reagovali na saopštenja i tribina je održana.

Kada je Šljivančanin počeo da govori, grupa aktivistkinja i aktivista Inicijative mladih za ljudska prava razvila je transparent na kome je pisalo “Ratni zločinci da začute da bi se govorilo o žrtvama”. Aktivisti su izbačeni napolje i fizički napadnuti, što je rezultiralo lakšim telesnim povredama koje je zadobilo dvoje aktivista koji su završili u Hitnoj pomoći.

Povodom napada na aktiviste, Srpska napredna stranka izdala je saopštenje u kom su aktivisti nazvani fašistima i huliganima koji su uznemirili ljude koji su “mirno i dostojanstveno slušali govornike”.

Ministar unutrašnjih poslova, Nebojša Stefanović, je povodom napada na aktiviste izjavio da su oni “očigledno želeli da izazovu incident”. Takvim ocenama se pridružio i predsednik opštine Indija, Vladimir Gak, koji je tvrdio da su aktivisti ciljano izazvali incident i sami se povredili.

Aleksandar Vučić, predsednik Srpske napredne stranke, povodom događaja u Beški, 20. januara izjavio je:

“Nikakvo nasilje ne opravdavam... Neprihvatljivo je da jurišnim odredima prekidate tribine onih sa čijim se političkim stavovima ne slažete... Pogazili su slobodu govora i izražavanja, ali i zakon o javnom redu i miru. To su stvari koje u Srbiji ne smeju da se događaju.”

Ovim povodom oglasila se i Evropska narodna partija, koja je tražila od rukovodstva Srpske napredne stranke da se ogradi od ličnosti poput Šljivančanina, ali i da se “suzdrže od bilo kakvih poteza koji bi mogli da stvore tenzije i potencijalno konfliktne situacije između suseda”.

Krivičnu prijavu koji su napadnuti aktivisti podneli protiv NN lica Osnovno javno tužilaštvo u Staroj Pazovi je odbacilo uz obrazloženje da povrede koje su aktivisti zadobili nisu nanete “sredstvom podobnim da se telo teško povredi i zdravlje teško naruši, već su očigledno iste nanete rukom”. U obrazloženju se još navodi da su povrede koje su aktivisti zadobili nastale prilikom “međusobnog guranja” i da je do isticanja parole sve “teklo mirno i u najboljem redu”, a da je zbog istaknute parole i zviždanja došlo do “ugrožavanja spokojstva građana i remećenja javnog reda i mira”.

Povodom incidenta u Beški, Tužilaštvo u Staroj Pazovi podnelo je krivičnu prijavu protiv svih devet aktivista Inicijative. Nakon što je sud odbacio ovu krivičnu prijavu, isto tužilaštvo je u novembru mesecu podnelo prekršajnu prijavu - za nepristojno, drsko i bezobzirno ponašanje kao i vređanje i vršenje nasilja.

Veselin Šljivančanin je i tokom narednih meseci redovno posećivao gradove u Srbiji promovišući svoje stare knjige i najavljujući novu knjigu “U službi otadžbine”.

U februaru je posetio Vrdnik, gde je, na tribini na kojoj nije bilo vidljivih stranačkih obeležja, govorio o svojim iskustvima u ratu, ali i o Haškom tribunalu. Nekoliko dana kasnije o istim temama govorio je u Crvenki.

U martu iste godine održana je tribina u Domu kulture u Ivanjici na kojoj je Šljivančanin bio gost. On je i na ovoj tribini istakao svoju podršku Aleksandru Vučiću rečima:

“Ako nemamo otadžbinu i slobodu, život nam ne vredi ništa, moramo iskreno i pošteno da damo glas patriotima i rodoljubima. Ako vlada SNS i predsednik treba da bude iz SNS kao što je gospodin Vučić. U tom slučaju Srbija može napred”.

Takođe, marta meseca ove godine, Šljivančanin je posetio i Smederevsku Palanku, Pančevo, Vladičin Han, i Vranje.

U junu 2017. godine, Šljivančanin je javno podržao postavljanje Aleksandra Vulina na mesto ministra odbrane. On je u pismu koje je tim povodom poslao redakciji jednog dnevnog lista, između ostalog naveo:

“Želim da čestitam iz dna duše i iz srca gospodinu Vulinu postavljanje za ministra odbrane. Znajući i prateći sve ono što je do sada radio gospodin Vulin, njegov patriotizam i rodoljublje, njegovu operativnost, da je to, u sadašnjem vremenu baš pravi potez da takav čovek dođe na čelo Ministarstva odbrane”.

Istog meseca, desničarska organizacija “Alternativa” je u prostorijama opštine Savski venac zakazala promociju knjige Veselina Šljivančanina. Organizacije za ljudska prava reagovalе su porukom da takva tribina predstavlja ponovno otvaranje prostora za negiranje ratnih zločina i davanje legitimiteta idejama koje Šljivančanin promovіše. Tribina je nekoliko dana posle najave premeštena i održana u drugom, manjem prostoru, koji je takođe u nadležnosti gradske opštine Savski venac. Inače, organizacija “Alternativa” postala je poznata široj javnosti u januaru ove godine, kada je u jednoj od svojih prvih “akcija” oblepila porukama mržnje vrata prostorija Inicijative mladih za ljudska prava. Članovi “Alternative” su u junu ove godine imali zvaničan sastanak sa ministrom kulture, Vladanom Vukosavljevićem, koji je prilikom promocije knjige Momčila Krajišnika u Domu omladine aprila 2016. godine obavljao dužnost Gradskog sekretara za kulturu.

Šljivančanin se u oktobru pojavio i na otvaranju jedne fabrike u Rumi. Na otvaranju je bio prisutan i Aleksandar Vučić, a na pitanja koja su se odnosila na Šljivančaninovo prisustvo odgovorio je:

“Šta hoćete, da ga vežemo, da ga ubijemo? Šta vam smeta, je l' se meša u politiku, da ga vežemo okovima... Šta biste vi sa NI da uradimo”

Još jedna tribina koja je trebalo da se održi u Kulturnom centru Čukarica otkazana je 13. oktobra ove godine nakon saopštenja Inicijative mladih za ljudska prava, ali i odborničkih grupa nekoliko stranaka pri Skupštini opštine Čukarica (Demokratska stranka, Liberalno demokratska partija, Nova Stranka i Socijaldemokratska stranka).

Šljivančanin se pojavio i na proslavi devetog rođendana Srpske napredne stranke, ali i na sednici Glavnog odbora te stranke 18. novembra.

Zaključak

Sumirajući navedene podatke, vidimo da se za samo nekoliko godina Srbija pretvorila u sigurnu kuću za ratne zločince. Iako stanje pre 2015. godine, kada govorimo o opštem procesu suočavanja sa prošlošću, nije bilo na zadovoljavajućem nivou, uzimajući u obzir procesuiranje ratnih zločina u Srbiji, (ne)saradnju sa Haškim tribunalom, kao i generalno nepoštovanje sudski utvrđenih činjenica - danas je proces suočavanja sa prošlošću na najnižem nivou od 2000. godine.

Pregledom “novog” angažmana Lazarevića, Šainovića, Krajišnika i posebno Šljivančanina naziru se obrisi odbrane ideologije zločina za koju je politička elita savremene Srbije svesno odlučila da angažuje “advokate” koji, iako su odgovarali u Hagu, duguju žrtvama, kao i celom srpskom društvu objašnjenje i izvinjenje zbog zločina koje su počinili.

Da bi se Srbija konačno suočila sa ratnim nasleđem koje stoji nad glavom budućim generacijama i pretilim sukobom, potrebno je usvojiti novu pravnu regulativu koja bi lustrirala sve one za koje je dokazano da su učestovali, pomagali ili nisu sprečavali kršenje ljudskih prava čime bi i ljude poput četvorice haških osuđenika sklonila sa javne scene.

S druge strane, Republika Srbija je u novembru 2016. godine usvojila izmene i dopune Krivičnog zakonika u čijem se novom članu 387, stavu pet, predviđa kazna zatvora od šest meseci do pet godina za lica koja javno odobravaju, negiraju postojanje ili značajno umanjuju težinu genocida, zločina protiv čovečnosti i ratnih zločina koji su potvrđeni presudama domaćih sudova ili Međunarodnog krivičnog suda. Na pravosudnim organima ove zemlje je da procesuiraju sve one za koje postoji osnovana sumnja da relativizuju zločine.

Ukoliko zaista želi mir i stabilnost na Zapadnom Balkanu, politička elita u Srbiji će kroz zakonodavne organe proširiti i precizirati stav 5, član 387. Krivičnog zakonika koji bi se odnosio i na negiranje pravosnažnih presuda Haškog tribunala (MKSJ/ICTY) čime bi se sprečile dalje zloupotrebe sudski utvrđenih činjenica, ali ne i javna debata o podacima iz presuda. Takođe, Srbija se obavezala Nacionalnom strategijom za procesuiranje ratnih zločina iz februara 2016. godine da će, između ostalog, unapređivati nastavne programe u obrazovnom sistemu u odnosu na sudske presude što se prema izveštaju Fonda za humanitarno pravo još uvek nije dogodilo. Uskraćivanjem mladih za informacije i društvenu debatu o ratnom nasleđu u svom školovanju, političke elite guraju nove generacije u nove sukobe.

Davanju legitimiteta ratnim zločincima da novim generacijama drže predavanja o svojim iskustvima se mora stati na put. Pod parolom “Nisu naši heroji” Inicijativa mladih za ljudska prava će nastaviti da se suprotstavlja ratnim zločincima u javnom prostoru, ali i da radi na zagovaranju kako bi Srbija usvojila adekvatne mehanizme koji će onemogućiti osuđene ratne zločince da nastavljaju svoje zločine negirajući žrtve.